

Nota Bene 2

mei 2016

Leesmotivatie en leesplezier bevorderen in uw klas

Lezen is essentieel voor leren, zeker voor het leren op school. Wie goed leest en teksten begrijpt, kan kennis verwerven en zich steeds verder ontwikkelen. Het maakt dus een groot verschil in het leven van leerlingen of ze lezen of niet. In deze Notabene leest u hoe u de leesmotivatie van leerlingen kunt stimuleren in uw klas.

Vrij lezen: leesplezier voorop!

Een eenvoudige manier om leesmotivatie te stimuleren is **vrij lezen**. Het is een manier om leerlingen te laten kennismaken met verschillende soorten boeken, tijdschriften en kranten. Ze ontwikkelen zo ook hun eigen leesvoorkeur.

Bovendien gaan leerlingen op deze manier vooruit in hun taalontwikkeling. Hoe meer gemotiveerd de leerlingen zijn, hoe groter de vooruitgang in de taalontwikkeling.

Vandaar dat bij vrij lezen het leesplezier voorop moet staan. De kans dat leerlingen dan ook buiten school gaan lezen is ook groter. Dan wordt de winst van het lezen nog groter, zonder dat het extra tijd kost in de klas.

Vrij lezen heeft een positief effect op technisch lezen, begrijpend lezen, schrijfstijl, woordenschat, spelling, kennis van grammatica en kennis van de wereld. Leerlingen die **een kwartier per dag** lezen, kunnen hun woordenschat uitbreiden met 1.000 woorden per jaar. Door vervolgens met de leerlingen te **praten** over boeken, levert dat nog meer winst op:

- Ze worden gemotiveerd om (meer) boeken te lezen en leren andere boeken kennen.
- Ze leren hun gedachten over een gelezen boek onder woorden te brengen.
- Ze leren naar elkaar te luisteren en te reageren op argumenten van elkaar.
- Ze leren boeken te verbinden met hun eigen belevingswereld en wereld van anderen.
- Ze krijgen oog voor de techniek van het schrijven en voor de kwaliteit van boeken.

Beslis als school daarom vrij lezen iedere dag op het rooster te zetten, in alle groepen, opbouwend van 10 minuten in de onderbouw tot 30 minuten in de hoogste groepen.

Een aantrekkelijke leesomgeving creëren

Om uw leerlingen aan het lezen te krijgen, is het belangrijk dat u een rijke leesomgeving creëert in de klas:

- Plan elke dag een **leeskwartier** in! De leerlingen mogen dan zelf weten waar en hoe ze gaan lezen. Bijvoorbeeld op de vensterbank, op de gang of in de leeshoek.
- Maak een boekentafel, die aansluit bij de actualiteit of bij feestelijke gebeurtenissen (Sinterklaas, Suikerfeest, enzovoort).
- Vernieuw regelmatig de boeken. Haal boeken weg die niet meer gelezen worden.
- Zorg ervoor dat boeken met de voorkant naar voren staan, deze worden eerder gekozen dan wanneer alleen de rug van het boek te zien is.

- Maak leerlingen eigenaar van de boekenkast. Laat de leerlingen zelf de boekenkast schilderen en versieren en laat hen er voor zorgen dat de kast netjes blijft.
- Omdat met name jongens meer aandacht nodig hebben als het gaat om leesbevordering is het goed om daar extra aandacht aan te besteden. Zorg bijvoorbeeld voor informatieve boeken of series als *Boeken over jongens*.
- Laat leerlingen leuke boeken zoeken op websites als www.makkelijklezenplein.nl, www.leesplein.nl of www.boekenzoeker.org.

De leerkracht als inspirator en rolmodel

U heeft een belangrijke rol als het gaat om het stimuleren van het vrij lezen bij uw leerlingen. Van belang is dat u het gedrag modelt van een enthousiaste lezer:

- Promoot elke week een nieuw boek en zet dat centraal of zet iedere maand een schrijver of illustrator in het zonnetje.
- Laat zien dat u lezen heel belangrijk vindt. Lees tijdens het vrij lezen zelf een kinderboek en vertel er enthousiast over. De leerlingen willen dan zeker ook dat boek lezen.
- Lees regelmatig voor, ook in de bovenbouw. Hiernaast staan verschillende vormen van voorlezen toegelicht (Broekhof e.a. 2014).
- Nodig een voorleesvader uit op school! Het nauwer betrekken van vaders in de leesontwikkeling kan, met name voor jongens, een positieve stimulans zijn.
- Overleg met collega's of oudere leerlingen de jongere leerlingen kunnen voorlezen.
- Koppel boeken ook aan uw lessen geschiedenis of aardrijkskunde. Voor inspiratie kunt u boeken van Peter Hoogenboom of van Arend van Dam & Alex Wolf raadplegen.

Doel	Wat lees je voor?	Hoe lees je voor?
Taalstimulering (m.n. onderbouw)	Prentenboeken, informatieve boeken	Interactief: veel ruimte voor inbreng van de kinderen, zonder de draad van het verhaal te verliezen.
Samen een verhaal beleven	Een heel boek	Verhalend. Af en toe kun je stukken samenvatten om de vaart erin te houden (bijvoorbeeld bij lange natuurbeschrijvingen).
Een thema introduceren of verbreden	Een boek, deel van een boek of kort verhaal	Verhalend. Je legt vooraf verband met het thema in de groep en je activeert de voorkennis van de kinderen.
Kinderen laten kennismaken met een boek	De titel, achterflap en een kort, vooraf geselecteerd fragment	Interactief: vraag bijvoorbeeld de kinderen naar hun verwachtingen n.a.v. de titel of de kaft.
Kinderen laten kennismaken met poëzie	Enkele gedichten	Poëtisch, met veel aandacht voor klank en ritme.
Praten over de actualiteit	Een stukje uit de krant	Modelen en interactie, als een nieuwsgierige lezer die aan de leestafel zijn verbazing deelt met andere aanwezigen.

Zwakke lezers helpen en minder enthousiaste lezers motiveren

- Leerlingen die moeite hebben met lezen verliezen vaak de motivatie om te blijven lezen. Toch is het juist voor hen belangrijk dat zij veel oefenen met vrij lezen. Daarnaast hebben zij vaak behoefte aan extra ondersteuning bij het technisch lezen. Voor zwakke lezers is het goed om te oefenen met teksten op een lager niveau, zodat technisch lezen geen obstakel vormt om te kunnen genieten van het verhaal. Boeken uit een lagere groep zijn minder geschikt, omdat die vaak niet bij de interesses van deze leerlingen aansluiten. Geschikte boeken zijn beschikbaar in speciaal voor deze doelgroep geschreven series; ook kunt u met de bibliotheek met behulp van een lijstje speciale criteria boeken selecteren voor deze leerlingen. Zie ook

www.makkelijklezenplein.nl. Tot slot kunt u hen prentenboeken, informatieve boeken met veel illustraties of stripboeken laten lezen.

- Praat vooral met minder enthousiaste lezers over lezen en leesgedrag. Wat zijn hun leesvoorkeuren en interesses? Lezen ze thuis weleens? En zo ja, wat? Waarom is lezen (op school) niet leuk? Wat kan daar aan gedaan worden?
- Sommige leerlingen zijn ongedurig en hebben moeite met kiezen. Observeer deze leerlingen en praat met hen om er achter te komen waarom zij niet tot lezen komen. Vraag naar de dingen die hen interesseren. Vaak is dat een goed aanknopingspunt om samen op zoek te gaan naar een geschikt boek. Weet de leerling eigenlijk wel dat er heel veel verschillende soorten genres en boeken zijn?
- Dwing leerlingen niet om een boek uit te lezen als ze het niet leuk, niet interessant of te moeilijk vinden. Laat een ander boek kiezen dat wel aanspreekt en help hen daar eventueel bij.
- Vertel de leerlingen hoe zij snel kunnen vaststellen of een boek te moeilijk is: lees één bladzijde en steek bij elk moeilijk woord dat je tegenkomt een vinger omhoog. Meer dan vijf vingers in de lucht? Dan is het boek waarschijnlijk te moeilijk.
- Maak gebruik van luisterboeken om leerlingen te motiveren. Het vooraf beluisteren van (een deel van) het boek kan uitnodigen om ook zelf het boek nog eens te lezen. Het is dan minder moeilijk, omdat je de tekst al eens hebt gehoord.

Enkele werkvormen

- Houd met de klas een leesbingo. (Voorbeelden ervan zijn te vinden op internet).
- Laat leerlingen een top 10 maken van de boeken die in de kast staan. Of laat hen recensies schrijven en zet deze in de schoolkrant of nieuwsbrief.
- Laat de leerlingen een tv-commercial maken in plaats van een 'saai' boekpresentatie. Maak een gat in een doos en je hebt een tv! Neem de promotie ook op, zodat de leerlingen het later nog eens terug kunnen kijken.
- Vraag na het vrij lezen af en toe een leerling om iets te vertellen over het boek dat hij of zij aan het lezen is of net uit heeft. Is het een goed boek? Waarom heeft hij/zij dit boek gekozen? Voor wie zou dit boek misschien een aanrader zijn?
- Lees een stukje voor van een boek (verhalend of informatief!) als 'sfeermaker'. Vraag vervolgens wie het boek verder wil lezen.

Nieuwsbegrip en leesmotivatie

Bij iedere nieuwe Nieuwsbegriples krijgt u een overzicht van geschikte leesboeken bij het Nieuwsbegriponderwerp van de week. Deze zijn geselecteerd door Jeugdbieb. Op de website van Jeugdbieb (www.jeugdbieb.nl) staan meer leestips, die steeds worden aangevuld.

Tekst: Taalkit/Yolaine de Wit, auteur Nieuwsbegrip

Reageren? Nieuwsbegrip@cedgroep.nl, [@nieuwsbegrip](https://twitter.com/nieuwsbegrip)

Bronnen:

- Broekhof, K., Pater, N. de (2015), *Van leesmotivatie naar taalprestatie. Leesbevordering in de basisschool: tips voor leerkrachten*. Amsterdam: Kunst van Lezen. 2e druk, p13.

De tabel in dit artikel is vervaardigd door Sardes in opdracht van Kunst van Lezen (Stichting Lezen en de Koninklijke Bibliotheek) voor het programma de Bibliotheek *op school*.

- Dalhuisen, M., D. de Groot, M. Jansen, M. Slot: *Taalkit (katern Begrijpend lezen)*, CED-groep (verschijnt juni 2016).

Eerder verschenen Nota Bene:

Nota Bene no 1: Zeven richtlijnen voor goed schrijfonderwijs in groep 5-8

Alle Nota Benes vindt u op www.nieuwsbegrip.nl/nieuws-agenda/overzicht.